

ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПРАВАХ ПРО УСИНОВЛЕННЯ

Доцент кафедри цивільного права і процесу НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент Чурпіта Ганна Вікторівна.

Чинним цивільним процесуальним законодавством розгляд справ про усиновлення віднесено до судової юрисдикції, він здійснюється в порядку окремого провадження (п. 4 ст. 234 ЦПК України). Судовий розгляд максимально забезпечує здійснення процедури усиновлення з дотриманням передбаченого законом порядку шляхом встановлення обставин, з якими закон пов'язує настання відповідних правових наслідків, дослідження та оцінки доданих на їх підтвердження доказів, висновків компетентних органів щодо доцільності усиновлення та відповідності його інтересам дитини, і тому є

гарантією ухвалення законного та обґрунтованого рішення, ефективного захисту прав та інтересів дитини та інших заінтересованих у розгляді справи осіб.

Як впливає із частин 2, 3 ст. 26, ч. 1 ст. 38, ч. 4 ст. 235 ЦПК України, особами, які беруть участь у справах окремого провадження, у тому числі у справах про усиновлення, є: заявник; інші заінтересовані особи; їхні представники; органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Відповідно до ч. 1 ст. 211 СК України усиновлювачем дитини може бути дієздатна особа віком не молодша двадцяти одного року, за винятком, коли усиновлювач є родичем дитини. При цьому усиновлювачем може бути особа, що старша за дитину, яку вона бажає усиновити, не меш як на п'ятнадцять років, а різниця у віці між усиновлювачем та дитиною не може бути більшою ніж сорок п'ять років. У разі усиновлення повнолітньої особи різниця у віці не може бути меншою, ніж вісімнадцять років (ч. 2 ст. 211 СК України).

Крім того, у ч. 3-6 ст. 211 СК України містяться додаткові вимоги щодо особи усиновлювачів, якщо такими є подружжя, особи, які не перебувають у шлюбі між собою; у ст. 212 СК України перераховані особи, які не можуть бути усиновлювачами, а у ст. 213 СК України - особи, які мають переважне перед іншими право на усиновлення дитини.

Поряд із цим, ст.ст. 217-222 СК України передбачають необхідність отримання у випадках, встановлених законом, згоду на усиновлення: батьків дитини; самої дитини; другого подружжя, якщо усиновлення дитини здійснюється одним із подружжя; опікуна, піклувальника, якщо над дитиною або батьками дитини встановлено опіку або піклування; закладу охорони здоров'я або навчального закладу, якщо дитина не має батьків і перебуває у цих закладах.

Таким чином, заявником у справах про усиновлення є дієздатна особа віком не молодша двадцяти одного року, за винятком, коли усиновлювач є родичем дитини, яка відповідає

вимогам, визначеним ч. 2-6 ст. 211, ст. 212, ст. 213 СК України. Відповідно до ч. 1 ст. 223 СК України заява про усиновлення не може бути подана через представника.

Іншими заінтересованими особами у справах про усиновлення, виходячи зі змісту ст. ст. 214-215, 217-222, ст. 233 СК України, ч. 1 ст. 253 ЦПК України, є: батьки дитини; сама дитина; другий з подружжя, якщо усиновлення дитини здійснюється одним із подружжя; опікун, піклувальник дитини або її батьків; заклад охорони здоров'я або навчальний заклад, якщо дитина не має батьків і перебуває у цих закладах; органи державної влади, які здійснюють облік дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування, та облік осіб, які бажають усиновити дитину; державний орган реєстрації актів цивільного стану; уповноважені органи виконавчої влади, якщо заявником є іноземний громадянин; інші особи.

Як зазначає С.Я. Фурса, у справах про усиновлення заінтересовані особи можуть заперечувати проти встановлення факту та оспорювати його достовірність, що не тільки не припиняє провадження у справі, а навпаки зобов'язує суд ретельніше дослідити та оцінити подані докази з метою встановлення об'єктивної істини та правильного вирішення справи по суті.

Як органи та особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, у справах про усиновлення беруть участь органи опіки та піклування у формі подання висновку про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини (ч. 1, 2 ст. 253 ЦПК України).

Як вже відмічалось, відповідно до ч. 1 ст. 223 СК України заява про усиновлення не може бути подана через представника. Відтак, норми інституту представництва у справах про усиновлення можуть застосовуватися лише щодо інших заінтересованих осіб, а також органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.